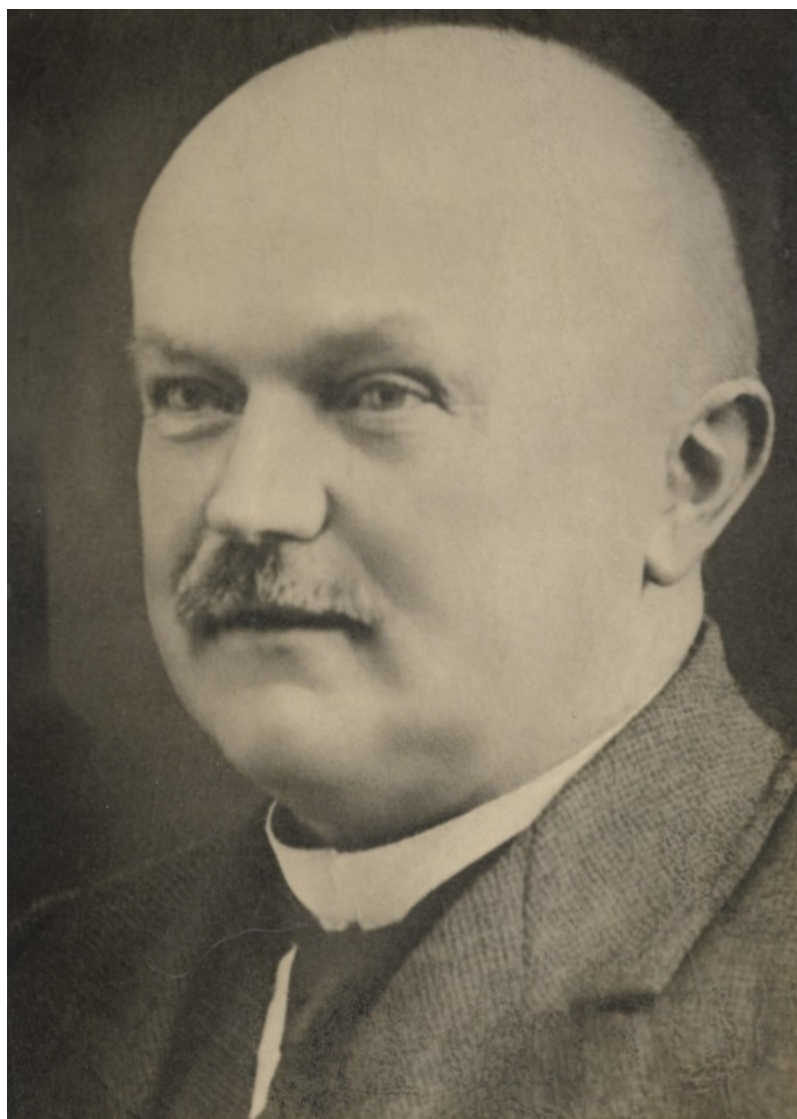

AUGUST JOCHIMSEN
-
MELLEM FLERTAL OG MINDRETAL

Udvalgte dagbogsoptegnelser 1914 - 1920. Oversat og
sammenfattet af hans barnebarn, Jens Rasmussen

Århus, april 2020

Foto på forsiden: Udateret foto af August Jochimsen

Forord

August Jochimsen (AJ) blev født i 1873 i Ustrup i Vedsted sogn, og han døde i 1941. Han har efterladt sig en del skriftligt materiale. I første omgang hans dagbøger gennem 32 år samt hans *Chronik der Familie Jochimsen*. Dagbøgerne er meget summariske med nogle få linjer for hver dag, medens hans familiekrønike er en samlet beskrivelse af Jochimsen-familien fra Ustrup i Vedsted Sogn. Den indeholder imidlertid også et sammendrag af hans tanker og holdninger og ikke mindst en beskrivelse af årene omkring Første Verdenskrig. Jeg har tidligere renskrevet og oversat *Chronik der Familie Jochimsen* til dansk. Den kan findes med dette link: <http://ingerjens.dk/wp-content/uploads/2018/11/Chronik-v1.2.pdf>

Man kan måske undre sig over at den bondefødte AJ fra den tid havde en sådan lyst og evne til at udtrykke sig skriftligt, men han var den yngste af en børneflokk på syv, og landbruget havde aldrig interesseret ham - eller også var mulighederne så små for at få sit eget landbrug.

August Jochimsen stående forrest mellem sine forældre. De seks ældre søskende fra venstre mod højre: Asmus, Marie, Carl, Dorothea, Peter og Friederikke. Ca. 1880.

I al fald tog AJ en kontoruddannelse, og senere i 1901 da han var blevet gift med Marie af en meget dansksindet familie og derigennem havde fået titel af kromand på Slukefter Kro i Vedsted, var det især det skriftlige der trak. Regnskab og administration i form af et utal af betalte og ubetalte poster som er opregnet i familiekrøniken. Han ordnede bl.a. i mange år de skriftlige opgaver for sin bror Peter i Ustrup der var Amtsvorsteher, omtrent svarende til sognerådsformand.

AJ's hustru Mette Marie Mortensen født 1877. Ukendt optagelsesår.

AJ og Marie fik mellem 1902 og 1916 syv børn der alle overlevede til voksenalder. Børnene fylder meget lidt i AJ's dagbog. Nogle gange nævnes en fødselsdag, og undertiden er de større børn med på besøg eller på jagt, men man vil lede forgæves efter omtale af den første tand eller et barn der tager sine første skridt. Det er Maries område. Jagthunden nævnes kun få gange fx ved en lejlighed hvor den har hjulpet til et godt resultat ved at jage vildtet op i rette takt [Den var ikke en del af familien].

August Jochimsens børn 1915 fra et postkort til deres onkel Nis ved fronten i Rusland. Fra venstre: Asmus (Asse), Harald, Friedrich (Fidde), Friederikke (Ricke), Marie (Missen) og Peter. AJ's kælenavne i parentes. i 1916 kom lille August til.

Vedsted sogn var sammen med resten af hertugdømmerne, Slesvig, Holsten og Lauenburg, blevet afstået til Det tyske Forbund efter den tabte krig i 1864 og indlemmet i kongedømmet Preussen i 1867. I 1871 blev det tyske kejserrige oprettet med Preussen som den vigtigste enhed. I Nordslesvig svarende til det Sønderjylland som eksisterede til 2007 var der et stort flertal af dansksprogede og dansksindede. Omgangssproget var sønderjysk, men i stadig større dele af skole, administration og kirke brugtes tysk.

Sognet (Wittstedt Kirchspiel) bestod af syv kommuner (Gemeinden), og ved begyndelsen af Første Verdenskrig var AJ forstander (Gemeindevorsteher) i to af dem, Høgelund og Vedbøl. Kroen lå i

Vedbøl og familiens nye hus på den anden side af vejen lå i Høgelund. Når han skriver i dagbogen at han er til beboermøde i de to bydele (Grande), er det som forstander.

AJ's store interesse var jagt, og en stor del af dagene rummer oplysning om jagt og antal skudte dyr. Som den kontormand han var, førte han en også regnskabsbog med skudte dyr og antallet afskudte patroner [på den måde kunne han også prale med hvor få gange han skød forbi]. Knyttet til jagten er også interesse for vejret, så for hver dag er vejrets karakteristika noteret i dagbogen - med ord men aldrig med tal. AJ bruger mange ord for vejret, bl.a. ord som ikke mere findes i de tyske ordbøger. 'Schurschnee' kan fx kun findes i en ordbog fra 1840 hvor det betegner nysne på jægersprog. En enkelt gang er han ude at lystfiske med kammerater i en af de lokale søer. Haven har også interesseret ham, og han skriver tit at han har arbejdet i haven hele dagen.

Omgangskredsen var stor. Jagtkammerater og foreningskammerater fylder meget, og private vennebesøg fylder godt i dagbogen. Men det fremgår dog også af dagbogen at Marie og AJ mange gange om året mødes med deres familier. Flere af dem bor lige op ad kroen.

AJ var belæst og havde en stor bogsamling. Mange dage står der blot i dagbogen: 'Læst hele dagen'. Han stod selvfølgelig også bag det tyske bibliotek i sognet.

AJ var meget nationalt bevidst som tysker og som tysksindet. Hans mor var fra Schnaap ved Eckernförde, og hans fars familie havde i et par generationer boet i Vedsted sogn og kom oprindeligt fra Böklund i Angeln. Hans tyskhed slår især igennem i hans dagbog i krigsårene. AJ havde været værnepligtig i tre år og havde en del af tiden været ansat i regimentets administration, og han mindes i familiekrøniken med glæde sin soldatertid.

Der er intet der tyder på at arbejdet som kromand interesserede ham. Det var nok overladt til Marie der var født ind i erhvervet, efterhånden til hans børn og til de ansatte piger. Han noterer pligtskyldigt næsten hver dag hvilket besøg der har været på kroen. For det meste: 'Ikke meget på færde' eller 'Meget besøg'. Kun undtagelsesvis fortælles om størrelsen af et selskab. Overnattende gæster er en absolut undtagelse, så de få overnattende nævnes typisk ved navn.

Mad fylder forbavsende lidt i denne kromands liv. Aldrig nævnes dagens ret i kroen [hvis man overhovedet serverede varm mad til daglig], ej heller nævnes hvad han selv får serveret hjemme eller i byen. Han bruger heller ikke store ord på en begivenhed, om den har været kedelig eller hyggelig. Kun står der en sjælden gang 'fidel' som svarer til 'lystig' og 'gemytlig' på dansk. Nogle få gange noterer han efter et samvær: 'Uenig', og så har de vel været oppe at skændes, men det noteres aldrig hvad uenigheden har drejet sig om.

For en historiker er det interessant at AJ ofte nævner priser hvorved man får en mulighed for at vurdere hvad der var dyrt og hvad der var billigt på den tid. Men når der står at en pige bliver ansat på kroen til en løn på 200 Mark siger desværre intet når der ikke står om det er per måned eller per år.

I det følgende beskrives AJ nærmere ud fra hans dagbøger. Et opslag fra dagbogen er vist på næste side, og som det ses, er den på tysk. Når der i det følgende er et citat fra dagbøgerne er det sat i enkelte anførselstegn, medens citater af tale er sat i dobbelte anførselstegn. Alle citater er oversat, men undertiden er originalteksten vist i parentes. Mine personlige kommentarer er sat i kantet parentes.

20. Juli. Kropen in Nebry die Hilt.
Arbeiten bespant. Von Krumm
21. Juli. Rüstling mit Eisenblech
auf Sandverleng, mit dem
Kropen von Haderwaleu
6 Kfr. Messer, geschliffen
Drehschloß. Die Hilt
Hilt. 28 Spant im Kropen.
Die Spantung die Hiltung
spantung. Von 7. 40 zpk.
22. Juli. Messer in Kropen
in Kropen mit Kropen.
in 1. Spant zum Kropen
Kropen in Kropen in Kropen
Kropen Spantung.
23. Juli. Kropen - Spantung
Kropen Spantung in Kropen
Kropen Spantung.
24. Juli. Kropen Spantung
Kropen. Von Kropen in Kropen
Kropen Spantung. Kropen
Kropen in Kropen Spantung
25. Juli. Kropen Spantung. Kropen
Kropen Spantung.
26. Juli. Kropen Spantung mit
27. Juli. Kropen in Kropen Spantung, von
Kropen Spantung, Kropen Spantung
Kropen Spantung. Kropen Spantung
Kropen Spantung.
28. Juli. Kropen mit Kropen mit
Kropen Spantung. Kropen Spantung
Kropen Spantung.
29. Juli. Kropen Spantung goldfarb
Spantung.
30. Juli. Kropen mit Kropen Spantung
in Kropen, Kropen Spantung.
31. Juli. Kropen Spantung
Kropen Spantung, Kropen Spantung
Kropen Spantung. Kropen Spantung
Kropen Spantung. Kropen Spantung
Kropen Spantung. Kropen Spantung
1. August. Mobilisierung der
Kropen. 2. Aug. Kropen Spantung.
Kropen Spantung, Kropen Spantung
Kropen Spantung. Kropen Spantung
Kropen Spantung. Kropen Spantung
2. Aug. Kropen Spantung
ca. 40 Kropen Spantung zum
Kropen Spantung, Kropen Spantung.
3. Aug. Die Kropen Spantung
Kropen Spantung. Kropen Spantung
Kropen Spantung. Kropen Spantung
Kropen Spantung. Kropen Spantung

Dagbog for 1914

Krigen

26. juli nævnes første gang ordet 'Krigsrygter', og det fortsætter et par dage indtil 31. juli hvor AJ bliver erklæret 'uundværlig' (unabkömmlich) af de mobiliseringsansvarlige, dvs. der er så meget brug for ham på hjemmefronten at han ikke indkaldes. Næste dag tidligt om morgenen kommer telegrammet om mobilisering, og næste formiddag tages en 'sørgmodig' afsked med 40 mænd på AJ's alder som skal i landstormen, dvs. til lettere militæropgaver. 3. august anfører AJ at 'Rusland opfører sig hæsligt mod vores fredelige kejser. Frankrig overskrider grænsen i Elsaß.' Næste dag: 'England erklærer krig mod os', og da der næste dag, 5. august, er bededag i Tyskland, skriver AJ: 'Gud vil være med os, for vi har ønsket freden, og vi stoler på hans retfærdighed'. 6. august bevilger den tyske rigsdag 5 mia. til krigen, og AJ skriver med fortrøstning: 'lad dem nu bare komme an, vi er klar.' Da han næste dag tager afsked med sit gamle regiment i Haderslev skriver han: 'vi ser dem ikke alle igen.' 11. august indkaldes han til tjeneste i Flensburg som ældre værnepligtig, landstormmand (Landsturmmann), men hjemsendes straks for at passe sine hjemlige pligter som forstander. Han bemærker at alle broer, dæmninger ol. er besat af landstormmænd.

II/Reg. 84 "von Manstein" forlader Haderslev 8 august 1914

I den kommende tid refererer AJ meldinger om store sejre, mange tilfangetagne og den store jubel. Et problem for AJ anføres 22. august: 'Der må ikke drives jagt i år.' Muligvis handler det om en enkelt type jagtbytte, for senere kommer mange notater om jagt og jagtbytte. Humøret er højt 29. august efter flere sejrsmeldinger: 'Stemningen kan ikke beskrives. Alle er brødre.' 5. september nævner han første gang ordet Verdenskrig, så allerede tidligt var man klar over krigen omfang. På hjemmefronten betyder krigen at nogle prominente dansksindede tilbageholdes af sikkerhedsgrunde, således nævnes 11. september at P.G. Christiansen er tilbageholdt. 15. september nævnes at der er en stor kamp i gang på vestfronten, og fem dage efter noterer han at der stadig ikke

er nyt om slaget ved Marne. Meldinger om sejre på landjorden udebliver i den kommende tid, men AJ noterer 24. september at en tysk ubåd, U9, har sænket tre engelske panserkrydsere i Nordsøen. Året slutter med at AJ flere gange er i Haderslev for at deltage i udskrivningen af flere soldater, og han skriver nytårsaften: 'Vi håber at den frygtelige verdenskrig snart er til ende, og at Tyskland bliver stort og herligt som det har fortjent. "I støvet med alle Tysklands fjender" siger vores kejser, og det istemmer alle tyske.'

Krigens afledte virkninger viser sig 1. december hvor AJ opgør bestanden af kvæg og forråd. 8. december er AJ med til at sende julepakker til alle soldaterne derude (im Felde).

Meget kortfattet omtaler AJ 11. december et tysk flådenederlag [ved Falklandsøerne 8. december hvor en stor eskadre med krydsere *Scharnhorst* og *Gneisenau* i spidsen gik tabt]: 'Blevet bekendtgjort ang. *Scharnhorst* og *Gneisenau*'.

Hjemme

AJ var i skolebestyrelsen, og 20. februar aflægger han regnskab for bygningen af den nye skole. Se billede.

Vedsted Skole ca. 1915

7. juni er der indvielse af en mindesten i nærliggende Hoptrup. [Minde om en træfning i 1848 hvor oprørerne vandt en sejr og erobrede en kanon].

Sammen med venner er AJ 14. juni til fest på Knivsbjerg sammen med andre tysksindede i Nordslesvig, [et modstykke til festerne på Skamlingsbanken].

28. juni [den dag hvor den østrig-ungarske tronfølger blev myrdet i Sarajevo] er AJ til stor mindefest på Dybbøl i anledning af 50-året for den Preussisk-Østrigske sejr over danskerne i 1864. Der er mødt 1500 laurbærsmykkede veteraner op fra hele Tyskland, og efter talerne er AJ i dialog

med mange af veteranerne for at høre enkeltheder fra kampene. Han slutter: 'En herlig dag, uforglemmelig'.

Sundhed dukker undertiden op som emne. Både Marie og AJ har problemer med tænderne, tager til tandlæge i Haderslev og får trukket tænder ud. Noget senere kan AJ hente proteser til en pris af 200 Mark, svarende til det årlige vederlag AJ får ved at overtage et bankagentur. En nat får Marie et voldsomt ildebefindende. Næste dag er Marie på benene igen, men AJ skriver alligevel: 'Hvordan ville det også se ud for os uden hende!' 21. oktober bliver en af drengene, Friedrich, alvorligt forbrændt. AJ skriver. 'Forhåbentlig ikke livsfarligt', og to dage efter har han det bedre.

En enkelt morgen efter at have siddet til sent med et par venner har AJ det så slemt at han skriver 'Tømmermænd' i dagbogen (Kater), og en enkelt gang besøger han en ven og skriver i dagbogen 'Drukke 12 kaffepunche'. Det er nok tilsammen, for næste dag noteres bare at der har været to skoler på besøg. Der er flere gange besøg i Vedsted for at se oldtidsminder, bl.a. af en professor fra Kiel med sine studenter.

29. april har det været en oplevelse at se luftskibet *Hansa* passere over egnen, for det er noteret, og en særlig naturoplevelse fortjener at blive citeret. Efter en sammenkomst er AJ og hans ældste søn, Asmus, gået ned til Vedsted sø ved midnatstid: 'Månen stod i sydøst og spejlede sig i den spejlblanke med let tåge overdækkede sø, og så en dyb ro overalt, dette må gøre enhver almindeligt menneske blød om hjertet'.

Selvom AJ havde forladt landbruget, har han stadig tilknytning via handel med svin, og der slagtes også på Slukefter. 100 pund svin koster 60 Mark i oktober. Desuden takserer han ejendomme fx ved erstatning efter brand. Han hjælper også sin svoger, Jørgen, med dennes købmandshandel over for kroen. Den årlige omsætning opgør de to sammen til 3600 Mark.

18. februar noteres at der skal nivelleres i Høgelund mose så den kan dyrkes, og den 16. juni har AJ besluttet at han vil bygge et hus til den lokale gendarm. Senere på året bliver han tilbudt en bolig i huset på den anden side af vejen, over for kroen.

29. juni kan han med stolthed skrive at han nu har afsluttet sin familiekronik om familiens oprindelse og skæbne i Nordslesvig. Han har så siden videreført den ved forskellige lejligheder.

Inden krigen bryder ud, fortæller AJ om en herlig vennetur med dampskib fra Haderslev kl. 6 om morgenen til Sønderborg. De besøger også Dybbøl, og AJ berømmer mindeudstillingen. Hjemme igen 7,40.

Dagbog for 1915

Krigen

Året begynder med et ønske om at det nye år må bringe os en 'ærefuld' fred, og allerede 3. januar rejser Maries bror, Nis, afsted til sit regiment. [Nis ejer gården lige øst for kroen]. AJ rejser 15. januar til Schleswig for at tage afsked med ham. Allerede 6. februar er Nis hjemme på orlov, men 14. marts skal han til fronten. Maries og Nis' bror, Jørgen, bliver indkaldt 20. marts, men allerede to dage efter er han blevet sendt hjem. 20. juli skriver AJ at hans tid som uundværlig snart er omme.

7. januar indløber det første budskab om en falden soldat: Chr. Hoffbek - far til seks - er faldet i Østpreussen. AJ noterer at han var almindelig afholdt. 14. januar er AJ med til at beslaglægge al brødkorn i Vedbøl og et par dage senere i Høgelund. I Lille-Vedbøl modtager han 18. januar klage over beslaglæggelsen. Emnet behandles på et møde i amtsudvalget 29. januar. 19. februar bliver det anslået hvor meget jord der kan tilsås, og hvor meget sædekorn der er til rådighed. 9. marts skal mængden af kartofler og svin opgøres. 16. marts udstedes for første gang rationeringskort til brød. 7. april deltager AJ i et nyt krigskontroludvalg. 12. juni sender AJ rester af havre og byg til myndighederne (Proviantamt).

30. januar frigives jagten igen hvis den kan tjene folkeernæringen, så nu kan han skyde igen med god samvittighed.

14. februar noteres at den endnu ikke uddannede del af landstormen skal stille op 17. februar.

Undertiden noteres om sejre, men 16. februar meldes om en så stor sejr i Østpreussen at børnene får fri fra skole. 'Stor begejstring.' [Sikkert også fra børnenes side]

De første russiske krigsfanger bliver bragt til Christiansdal 30. april, og 11. maj skal AJ og bror Peter tage stilling til mange orlovsansøgninger. 27. maj ankommer 900 russiske krigsfanger til stationen i Over Jerstal.

20. maj omtaler AJ at Italien er ved at afgøre sin krigsdeltagelse. Her er AJ for en gang skyld ironisk: 'Smuk forbundsfælle' Og da Italien 24. maj erklærer krig mod Østrig-Ungarn, skriver AJ om italienerne: 'Lusket flok, de skal nok få deres straf' (Gemeines Pack, sie werden sicher ihre Strafe kriegen).

20. juni bliver en af veteranerne fra krigen mod Frankrig i 1870 begravet, og nu kan følelserne få frit løb: '... begravet i Vedsted med militær ære, Krigerforeningen fra Vojens med geværafdeling, tre salver, meget højtideligt.' Og kort efter 6. juli hvor AJ også mindes nederlaget ved Fredericia i 1849, kan han trøste sig med nutidens sejre: 'Vores stilling ved alle fronter er storartet, vi oplever en stor tid, herlig stemning.'

AJ ved godt at begejstringen over de tyske sejre ikke gælder alle, og han skriver 22. juni: 'Danskerne håber nu blot at tørken varer ved og besejrer Tyskland.'

4. oktober - hvor der også er noteret 'Bryllupsdag' for Marie og AJ - er AJ i Haderslev med afregning for krigslån som han formidler for staten.

7. november er der 'sørgedag' (Trauertag) for sognets faldne. Men der holdes stadig sørgegudstjeneste for enkelte faldne.

16. november skal beholdninger af kobber meldes. [til brug for rustningsindustrien].

21. november slagtes en tyr og et svin, og to dage efter sælges kødet for 1 Mark per ½ kg til sognets beboere. Der bliver 124 kg til overs til kroen.

24. november er der jagt i Nustrup, og den ender ved krigsfangelejren i Gabøl hvor russiske krigsfanger dræner og kultiverer tusindvis af hektar bevogtet af landstormmænd med skarpladte geværer.

Hjemme

6. januar er AJ med til at danne et dræningsselskab for Skovby Mose, og han er til møde i fattigkommissionen.

19. januar forsvinder en af de lokale, Peter Hansen, og han frygtes forulykket. Hele næste dag søger alle, og på tredjedagen finder man ham druknet i åen mellem Abkær og Immervad. Næste dag holdes der ligsyn med læge Fischer og bror Peter som amtsforstander.

27. januar holdes for kejseren en festgudstjeneste som AJ betegner som 'meget net'.

Flere gange nævnes tandpine, som fx 22. februar: 'Frygtelig tand- og hovedpine'.

24. marts skriver AJ 'stovvask' og 'travlhed'. [Det betyder nok at kvinderne er fuldt beskæftiget hele dagen med vask, og at AJ må passe skænkestuen. Det nævnes ellers kun en enkelt gang at han har passet skænkestuen.]

5. april skriver AJ at det er Eckernförde-dag som han hvert år mindes. [5. april 1849 blev det danske linjeskib Christian VIII sænket af oprørerne ved Eckernförde].

19. april bygger AJ en hønsegård i haven [nok for at sikre forsyningerne i krigstid].

Mange cykelture fx 31. maj til Flensburg, hjemme igen kl. 4 om eftermiddagen [Mindst 100 km tur/retur!] Han vejer 9. juni 179 pund, svarende til 90 kilo. Meget usædvanligt skriver AJ 14. juli: 'Meget skrivearbejde. Nervøs.'

Med alle sine brødre er AJ i Idstedt 25. juli for at mindes slaget i 1850. Der var endnu 60 veteraner til stede, og brødrene hører interesseret de gamle fortælle om slaget hvor brødrenes far var med.

18. september er i midten af jagtsæsonen, og AJ's søn Harald på syv år er med. Efter en klapjagt i Skovby hvor 16 jægere kun har skudt 10 harer, formoder AJ at der er for mange ræve eller måske vildttype.

Endelig, 8. december kommer vagtmesteren med den glædelige meddelelse at AJ er anerkendt som vedvarende uundværlig, [han skal altså ikke selv i krig].

Juleaftensdag nævnes kun at alle veje er tilsneet, og at jernbanedriften er indstillet. Men 2. juledag kommer svoger Nis uventet hjem fra fronten i Rusland. Han ser sund og frisk ud, selvom han har været igennem meget. Han er også overbevist om tyskernes sejr. 3. juledag skovles sne, og AJ må med vagtmesteren og H. Simonsen rundt til alle huse for at kontrollere beholdningen af brødkorn.

Slukefter Kro ca. 1907 hvis barnet på armen er det tredjeældste barn. Det er sandsynligvis AJ som sidder foran vognporten hvor han nød at sidde og komme i snak med folk.

Dagbog for 1916

Krigen

5. januar noterer AJ fredsrygter, men uden kilde. Montenegro beder 18. januar om særfred, og der er stor jubel

AJ agiterer 9. marts for krigslån, og efter nyheden om sejre ved Verdun den næste dag, noterer AJ at salget af krigslån går godt.

5. april ser AJ det første fly. [formodentlig tysk krigsfly]

10. april bliver indkøb af kaffe beslaglagt.

22. april indløber en truende diplomatisk note fra USA. AJ er vred på amerikanerne som hele tiden har hjulpet Tysklands fjender, og samme dag indledes der lokale undersøgelser om aflevering af kobber og messing.

16. juni samles forsyninger af kartofler til Kiel hvor nøden er stor.

31. juli har krigen varet to år, og AJ skriver: 'Urolig tid, frygtelige kampe i gang på alle fronter. Man føler altid en indre frygt for at krigslykken skulle vende sig fra os, måtte Gud forhindre dette.'

11. august behandler AJ og broderen ansøgninger om at måtte beholde cykler som ellers skal afleveres.

23. august ankommer tre generaler og 14 officerer til sognet for at forberede etablering af militære støttepunkter, angiveligt i tilfælde af at der kommer en tyskfjendtlig regering til magten i Danmark.

28. August erklærer Rumænien og Italien krig mod Tyskland. AJ er skuffet og hævngherrig. To dage efter overtager Hindenburg posten som generalstabschef. AJ er fuld af tiltro til ham.

9. september ankommer pionerbataljoner, ingeniørkorps, til sognet for at etablere forsvarsanlæg, især ved Vedbøl og Skovby.

1. december er der kvæg- og folketælling, (Viel zu tun), og da der 4. december kommer nyheder om at Bukarest er indtaget, ringes der en følgende dag med kirkeklokkerne fra kl. 12 til 13.

12. december fortælles at Tyskland har fremsat et fredstilbud. AJ er skeptisk: 'Konsekvenserne er slet ikke til at beregne.' 23. december forlyder det at USA's præsident Wilson vil være fredsmægler.

Hjemme

10. januar slagter AJ svin, og prisen er sat til 1,14 Mark/halvkilo.

Svoger Nis må tilbage til Rusland, og Maries anden bror, Jørgen, bliver indkaldt til artilleriet 20. januar.

27. januar holdes der gudstjeneste i anledning af kejserens fødselsdag.

6. juni skal AJ udarbejde oversigt over bearbejdningen af alle marker. Han tilføjer: 'Stort arbejde'.

Ifølge AJ giver det 26. juni anledning til uro at der kører så mange biler rundt i sognet med højtstående militærpersonel.

De mange soldater, som ankommer i september, giver afsætning på kroen. AJ noterer 21. september at soldaterne har haft lønningsdag, og hans omsætning er på 225 Mark. De militære musikkorps holder offentlige koncerter på pladsen foran kroen 5. og 22. oktober. AJ er alligevel betænkelig, for 14. oktober skriver han: 'Hvem havde da troet at Vedsted sogn skulle blive til en fæstning, forhåbentlig kommer den ikke i anvendelse.'

12. november er der rygter om særfred med Rusland, og soldaterne er grænseløst glade. AJ er mere skeptisk: 'Jeg frygter, at det ikke er sandt.'

23. november bliver en civilperson myrdet af en straffefange i Haberslund [Hovslund, lige syd for Vedsted]. Der forventes 600 og 400 flere straffefanger (diese Leute) til hhv. Abkjær og Skovby.

26. november har familien været i kirke, og AJ har læst hele dagen, men om aftenen skriver han: 'Marie har det ikke helt godt.' Det er der en god grund til, for to dage efter føder hun en sund dreng [Det syvende og sidste barn i flokken]. Mor og barn har det godt, og drengen skal hedde August. Fødslen har tilsyneladende ikke stor indflydelse på AJ's liv, for dagen før fødslen er han på jagt i Vedbøl, to harer, og dagen efter fødslen er han til klapjagt i Nustrup, (Gemütlich). 15. december døbes drengen hjemme, og AJ skriver: 'Vi håber at han aldrig kommer til at opleve en sådan krig'.

Juleaften er der stadig mange soldater i Vedsted, og der er besøg på kroen til kl. 21. 'De sang smukke julesalmer.'

AJ slutter dagbogen for 1916 med: 'Altså bragte 1916 os endnu ingen fred, men store sejre og succeser.'

Dagbog for 1917

Krigen

1. april skriver AJ: 'Jeg håber bestemt at vi snart vil få en separatfred med Rusland.'
18. april rapporteres om et stort slag på Vestfronten [Slaget ved Arras]. 'Mon ikke det vil bringe afgørelsen?'
19. april er der jubel, for krigslånene har indbragt 13 milliarder Mark.
12. juni meldes om frygteligt slag i Flandern [Slaget ved Messines]
9. november fortæller AJ om et russisk tilbud om separatfred.
11. november fremgår det for første gang af dagbogen at USA er med i krigen. AJ skriver: 'Der skal være blevet sænket 10.000 amerikanere.'

Hjemme

- Året starter med et fredsønske: 'Måtte det nye år bringe os freden, for alle stater er trætte af krigen'.
- Allerede 2. januar er AJ ude i et ubehagligt ærinde, for han skal optræde som vidne i en sag mod Toftmann fra Høgelund som er anklaget for at have opfordret til faneflugt, dvs. desertering fra militæret. Heldigvis munder sagen 20. februar ud i en frikendelse.
7. januar er der fællesmøde i Høgelund, fordi der skal afleveres to heste mod en fastsat betaling. Forskellen i værdi afholdes af kommunekassen. Senere møde i Vedbøl med samme dagsorden.
19. januar kommer der flere soldater fra ingeniørkorpserne som skal indkvarteres. AJ: 'Dårligt tegn'. Et par dage senere skriver AJ at indkvarteringen giver anledning til strid og misundelse, for alle vil være fri for indkvartering.
30. januar skal der afleveres gamle støvler og gammelt tøj. Der skal også afleveres kartofler til Haderslev by.
- Vinteren er usædvanlig kold, og 3. februar er den koldeste dag i 200 år. Som følge af kulmangel beordres skolerne lukket. AJ: 'Peter [AJ's næstældste] glæder sig over det'.
1. marts er der kartoffeltælling, (Viel zu tun). [Det forstår man]
4. marts hyres en husbond afløser frem til november for svoger Nis til 140 Mark om måneden.
23. marts behandler AJ indkøbsansøgninger til tøj.
24. marts. AJ mindes dagen for opstandens begyndelse i 1848, og AJ tillægger opstanden stor betydning: 'Det var jo netop starten til Tysklands storhed, de gamle slesvig-holstenere lagde sæden dertil.'

13. maj bringes svoger Nis til toget efter endt orlov. AJ bemærker: 'Hvor er vores soldater blevet bitre! De forbander alt, især de mennesker som vil forlænge krigen - og også gør det.'

Marie hører dårligt, og 31. maj er Marie og AJ i Flensburg pga. hendes ører.

3. juni er der mindegudstjeneste over en af sognets faldne. Kirken er fuld, og pastor Kühl holder en 'patriotisk tale om den heltmodige tyske yngling.'

19. juni er AJ med svoger Jørgen hos landråden for at søge orlovsforlængelse.

AJ noterer 26. juni at jagtpatroner koster 28 Pf. per stk. Han vejer sig 7. juli til 86 kg.

Som noget meget sjældent nævner AJ 13. juli at Marie holder dameselskab med 11 indbudte [Marie fylder 40 år nogle dage senere].

16. august kan AJ råde over et røgekammer ved vaskehuset. Det er bygget af en ingeniørsoldat, Walther [måske mod sletning af en værtshusgæld?].

23. august udløber broder Peters embede som Amtsvorsteher, og AJ vil gerne overtage embedet. AJ skriver 10. september at han har været ved Landråden, men at han ikke kan få embedet da han er værtshusholder.

25. august kommer Marie tilbage fra en tur til Vamdrup i Danmark, og der er også alt dyrt. AJ skriver at 'englænderne foreskriver danskerne helt nøjagtigt hvad de må udføre til os'.

15. september slagtes der et lam, og 6. november en kvie på 356 kg.

2. oktober er der en festlighed for Hindenburg i kirken. Ifølge AJ: 'Meget net og stemningsfuldt. Til sidst sang den tætpakkede kirke *Deutschland über Alles*'. [Det er nok soldaterne som fylder godt til, for sognet har kun ca. 10% tysksindede].

3. oktober er der møde i Amtsudvalget. AJ får bevilget 1000 Mark for hjælpen med de skriftlige opgaver.

31. oktober er der mindegudstjeneste for reformationen.

7. december er der god gang i fredsforhandlingerne med Rusland, og AJ skriver: 'Hele tiden gode nyheder fra krigen. Danskerne er små i mælet, nu håber de ikke mere på afståelsen' [af Nordslesvig til Danmark]. og 10. december deles der sukker ud. (Große Freude)

Juleaften er AJ's hjerte blødt: 'Glad stemning hos de små børn, de er så uskyldige og nydelige og aner intet om nutidens frygtelige alvor.' Første juledag er der åbent på kroen, (Viel Besuch in der Gaststube).

Dagbog for 1918

Krigen

25. marts skriver AJ om den store forårsoffensiv: 'Det største slag i verdenshistorien er i gang i Frankrig.'

12. juli [efter utallige meldinger om sejre] maner Hindenburg til tålmodighed, og den 19. juli skriver AJ: 'Den store offensiv kørt fast'. Dårlige nyheder 3. august: 'Vores hær går tilbage ved Marne.'

AJ skriver 4. oktober at der kommer socialdemokrater i rigsregeringen. 'Det har jeg ikke noget imod, junkerregimet har været længe nok.' Men 6. oktober er en særlig mørk dag: 'Den nye demokratiske regering beder Wilson om fred, en stor ydmygelse for vores sejrige Tyskland. Vi arme tyskere mod nord, for afståelsen af Nordslesvig er sikker.', og næste dag er AJ til et politisk møde i Haderslev.

9. oktober: 'Wilson forlanger rømning af besatte områder', og 13. oktober fylder dagbogen mere end normalt: 'Denne dag vil altid være en sort dag i Tysklands historie. Alle Wilsons betingelser bliver antaget, altså underkastelse på nåde og unåde. Hvad skal der blive ud af det hele. Vi kommer jo til Danmark, og hvad skal der da blive af os og vores børn?', og to dage efter: 'Det bliver sikkert dansk her, det er da sørgeligt for vores smukke Tyskland.'

20. oktober skriver AJ: 'Jeg håber stadig væk at tingene kommer til at gå i en god retning, at folket vil stå op mod regeringen og kæmpe til sidste mand.'

22. oktober: 'Danskerne taler kun om afståelse og glæder sig skadefro. Fjenderne vil vel vare sig at holde fast i dette spørgsmål om selvbestemmelse på grund af deres egne mindretal.'

6. november fortæller AJ om stor uro i Kiel og mytteri i orlogsflåden, og allerede 8. november ser AJ følgende i Haderslev: 'Det røde flag vajer over kasernen, alle soldater går med røde bånd i knaphullerne, og der hilses ikke på officererne som er blevet afvæbnet.' endvidere 'Kl. 16.30 meldes der om våbenstilstand, og at Bayern er blevet republik. Det går hurtigt ned ad bakke nu.', og næste dag træder kejseren tilbage.

10. november: 'Sørgelig søndag. Republikken udråbt. Forfærdelige våbenstilstandsbetingelser. Nu er det slut'. 12. november skriver AJ at englænderne er i Årøsund [tysk marinestation].

Hjemme

AJ har fået et nyt embede, og 2. januar skriver han: 'Fungeret for første gang som formand for fattigkommissionen.'

13. januar skriver AJ at man næste dag venter særfred med Rusland, og han tilføjer: 'Det runde bord har forudsagt det. Om ni uger kommer freden'. [Det handler vist om at AJ med familie og/eller venner har prøvet at spå omkring et rundt bord, vistnok med et glas der bevæger sig].

15. januar skulle der have været begravelse af en gårdejer fra Ustrup, men den må udsættes pga. snevejr. Ligeledes udskydes orlovsbevægelser i to uger, så svoger Jørgen er heldig og må blive længere hjemme ved familien.

24. januar har AJ været i Flensburg med de to svogre for at besøge den gamle degn. Han noterer: 'Byfolkene ser dog ret elendige ud'.

28. januar er AJ i Haderslev med vennerne [som normalt en gang om måneden]. AJ noterer for en gangs skyld noget om aktiviteten: 'Pimpet sammen, drukket otte flasker sekt'.

1. februar er AJ i Høgelund for at afholde kornrevision, og han skriver: 'Jeg var stedfortræder for Vagtmesteren'. [Vagtmesteren omtales også som gendarmen og er vel statens repræsentant i sognet].

17. marts bliver det ældste barn, Asmus, konfirmeret. AJ skriver: 'Måtte vores Asse bliver et ædelt og bravt menneske'. Månedens før, 17. februar, meddeler AJ at man har skaffet indkvartering hos lærer Boysen i Flensburg til Asmus' videre skolegang (Oberrealschule). '2000 Mark per år, og så skal han selv levere seng og pålæg til brød.'

I forbindelse med forårsoffensiven skriver AJ 1. april: 'Ingen ekstrablade, de danske aviser er forrykte'.

2. april er AJ i Haderslev og køber 30 stikkelsbærbuske til 80 Pfg. per stk. og planter dem. 23. april planter AJ otte blommetræer.

5. april udbydes der for 14½ milliarder Mark nye krigslån, men AJ skriver at det er sværere end før [at afsætte dem]. Tre dage efter får AJ en civil udmærkelse (Verdienstkreuz für Kriegshilfe) for sin hjælp til krigsførelsen.

AJ får 30. juni en indkaldelse til militæret (Stellungsbefehl), og han skriver [sikkert ironisk]: 'En net overraskelse'. Der nævnes intet om indkaldelsen senere.

Da der natten til 10. maj endelig kommer regn, skriver AJ: 'Danskerne glædede sig allerede over at høsten ville blive dårlig.' 22. maj er der den varmeste majdag i årevis: 43 grader i solen og 29 grader i skyggen.

27. juli er AJ til forhør i Haderslev hos landråden: 'Vi har i Ustrup ved en fejl udstedt et rejsepas til en desertør.'

1. august har AJ været 18 år på Slukefter: 'Oplevet meget godt og ondt, men den 1. august 1914 står øverst'.

Nogle venner som nævnes ofte, L.J. Petersen og Mussmann, er på besøg 16. august: 'Drukket 11 flasker vin', og næste dag skriver AJ da også: (Nicht viel gemacht).

13. september bruges kroens sal til undervisning: '31 damer lærer at sy støvler og sko.', og 11. oktober kører AJ kartoffelhøsten hjem: 2.500 kg.

17. oktober skriver AJ: 'Marie meget syg af spansk syge'. (spanischer Grippe).

16. november er der auktion på kroen med mange gæster og med AJ's hidtil største omsætning som krovært på 1600 Mark.

20. november hvor alle taler om afståelse til Danmark, har AJ et muligt håb: 'Schleswig kan nu blive hertugdømme', men 29. november har han vel accepteret tanken om afståelse, for han skriver den dag: 'Solgt 43 flagstænger til P. Uldall i Skovby.'

28. november er AJ med Marie og et hold venner i Haderslev for at byde Landwehrregiment 84 velkommen hjem. AJ: 'Det skulle komme i dag, det kom ikke'. [Det var i øvrigt lille Augusts 2 års fødselsdag].

3. december er der en af de få omtaler af jagthunden: 'Den gamle hund død'.

17. december har Marie igen influenza. Men næste dag er AJ på klapjagt i Skrydstrup. Han kan få 23 Mark for en hare, så hvis det går så godt som den 7. december i Arnitlund hvor han skyder fire harer med fire skud, vil der være et pænt overskud.

21. december kommer svoger Jørgen hjem fra krigen, og 24. december skriver AJ en lille opsummering: 'Vi er alle sunde. Vi havde tænkt os julen 1918 anderledes.' 28. december er der som en lille juleglæde en klapjagt i Skovby: 'Jeg nedlagt 1 hind, 4 harer og 1 sneppe med 7 skud.'

31. december er AJ på jagt fra kl. 11 til 16, og han slutter dagbogen for 1918 med: 'Et trist år går til ende. Måtte det nye år blive udholdeligt. Sørgeligt med Bismarcks herlige Tyskland, det kom fra den højeste magts tinde og til det fuldstændige sammenbrud.'

Dagbog for 1919

Fred og afståelse

2. januar vælges der bonderåd i Høgelund og Vedbøl. Der forhandles om fjernelse af pigtrådsafspærringer og betonstillinger.

26. januar er der valg til landdagen med kun 23 stemmer. [Danskerne er nok sikre på at det ikke vil komme dem ved på længere sigt]

28. juni bekendtgøres endelig fredsaftalen i Versailles. AJ skriver i den anledning: 'Tyskland er foreløbigt død, men det kan ikke antages at en nation med 80 millioner sjæle længe vil finde sig i det.'

Hjemme

AJ begynder året med en betragtning: 'Hvad vil det nye år mon bringe? Dette store spørgsmål ligger lige for hos de fleste. Danskerne har allerede for længe siden bragt deres flag i orden. Bliver de alligevel ikke skuffet? Det var at ønske'.

6. januar må Marie holde sengen pga. heftig tandpine.

23. januar er AJ til et spil Skat. [Første gang kortspil nævnes], og 25. januar er der ungdomsbal på kroen. 40 personer fester igennem hele natten (durchgebrannt)

27. januar har kejseren fødselsdag. AJ: 'Hvad mon vores gamle kejser siger på sin 60 års fødselsdag? Fra den højeste magts tinde og til den dybeste skændsel var der kun en kort vej.'

11. februar har datteren Marie (Missen) difteritis, og hun er meget syg næste dag. Dagen derpå er hun i god bedring, men datteren Friederikke (Ricke) er nu syg - dog ikke difteritis. 15. februar er børnene i god bedring.

24. februar er AJ i Haderslev med brandforsikringspenge som han har indkrævet over den seneste uge - 19.000 Mark.

26. februar er AJ til stor protestforsamling i Haderslev mod afståelse af Nordslesvig med tusinder af mennesker i borgerforeningen. Om aftenen fejres at Marie og August blev forlovet for 19 år siden.

10. marts ville AJ's far kunnet fylde 91 år: 'Det er godt at han ikke oplevede den 9. nov. 1918'.

AJ skriver 16. marts: 'Ked af det, jeg frygter at vi ikke kan ernære os, og jeg ville gerne blive her', og 19. marts er der familieråd om salg af kroen.

24. marts, dagen for oprøret i 1848 skriver AJ: 'Oprørsdag, alt har været forgæves'.

31. marts er AJ til møde med landråden og dir. Johansen om AJ's opgaver for lokalbanen [han er stationsforstander for æ Kleinbahn].

12. maj er der fornøjelsesrejse med overnatning til Kolding (sehr nette Tur).

22. maj udfører AJ vielser i hans egenskab af folkeregisterfører (Standesbeamter). Næste dag er der bryllupsfest i foreningshuset med 120 gæster. AJ anslår at festen vil koste mindst 5.000 Mark.

6. juni er AJ med en ven i Frederikshøj [i Danmark] for at hamstre. I forårsmånederne er der en del ture til Danmark.

Jagten i Skovby forpagtes 27. juni til Jes Heisel for 4050 Mark, eller 4 Mark/ha.

2. juli er der det sidste kvartalsmøde for sognets kommuneforstandere (Gemeindevorsteher)

Lige som de foregående år nævner AJ 5. juli: 'I dag for 13 år siden druknede Hans Larsen i Barsø'. [Hændelsen er beskrevet i AJ's Chronik].

14. juli er AJ med svoger Nis i Brørup i Danmark for at låne 5.000 kr. og 27. juli skriver AJ at han frygter en tysk statsbankerot. 11. august skriver AJ: 'Valutaspørgsmålet er på alles læber for tiden'. 15. august tales der stadig om statsbankerot, og AJ skriver: 'Vi køber alt ind som på nogen måde kan bruges i husholdningen.' Som eksempel køber han næste dag 500 flasker vin og mange jernvarer i Flensburg, og 29. ankommer et klaver.

14. august køber AJ og Jes Jessen nogle udbudte dele af skoven i Skovby for hver 500 kr. [nu handles der åbenbart i danske kroner].

15. august fylder svoger Nis 40 år. AJ: 'Han er en dansker som ikke vil have grænsen flyttet.'

2. september er der nogen som vil købe kroen for at indrette en højskole.

4. september er der valg til kommuneforstander i Vedbøl, og Johan Jäger bliver valgt. AJ: 'Slem skuffelse for mig, jeg har i 16 år ikke haft udeståender med ham og så - fordi jeg er hjemmetysker (Heimdeutscher) - får jeg dette spark.'

6. september bliver gendarmens hus solgt for 40.000 Mark. Det kostede for få år siden 8.500 Mark at bygge, så inflationen er markant.

29. september afleverer AJ sagsarkivet for Høgelund og Vedbøl, og næste dag afgiver bror Peter alle sager som sogneforstander til E. Enemark i Høgelund.

AJ arbejder nu med ejendomshandel og får 2. oktober to gårde mere i kommission. 16. oktober skriver AJ at han har solgt kroen til L.P. Lauritzen for 65.000 kr. og det stadfæstes 1. november hvor AJ samtidig køber huset over for kroen for 14.000 kr. Der bliver dog ikke skrevet kontrakt 3. november som aftalt da Salomon Nielsen fra Skibelund [måske en højskolemand?] var rejst til København, men 26. november ankommer han til kroen. Næste dag skriver AJ: 'Møde med højskolelæreren, endnu ikke enige.' 5. december aflyses salget fra købers side.

20. december køber AJ en hund på auktion for 500 Mark og sælger den gamle for 250 Mark.

29. december er en dansk svindler stukket af med AJ's overfrakke og har efterladt en drukregning på 75 Mark, og året slutter med denne klage: 'Det var et sørgeligt år for os tyskere, men det må vi finde os i.'

Dagbog for 1920

Fred og afståelse

19. marts bliver den tyske regering styrtet. AJ skriver: 'Skrækkelig borgerkrig, især i Kiel.'

31. marts omtaler AJ at der er uroligheder i Danmark. [påskekrisen]

18. juni skriver AJ: 'I går stor jubel i Flensburg pga. forbliven i Tyskland. Nu er grænsen mod nord faldet, og den går nu ved Padborg. Hvornår vil Danmark blive straffet for denne ådselspolitik? Det er endnu ikke sket i verdenshistorien at en lille neutral stat ved krigsafslutningen bortrøver land fra en mægtig og stor nabostat under dens midlertidige svækkelse.'

9. juli sker afståelsen til Danmark, og AJ skriver: 'Fra og med i dag er vi danske. Stor fest i kirken, i foreningshuset og her', og næste dag: 'I dag kom kongen over Frederikshøj til Haderslev og videre, tusindvis af cykler og køretøjer undervejs.' 13. juli skriver AJ at der er stor glæde over kongens rejse i Sønderjylland, og 15. juli cykler AJ med sin ældste søn til Wassersleben og senere til Haderslev for at se kongen.

Hjemme

1. januar kommer AJ med et suk: 'Hvad mon det nye år vil bringe os, måske ny ulykke over det stakkels tyske folk som selv hjælper med til at tage sig selv af dage.'

4. januar holder sognets præst, pastor Kühl, sin afskedsprædiken inden han flytter til Lübeck.

6. januar er AJ til en hyggelig jagt i Kolsnap [Nustrup] hvor han skyder 6 harer med 6 skud og bliver jagtkonge. For en hare kan han nu få 50 Mark, og støvler koster et par dage senere 180 Mark i Haderslev.

11. januar skyder han 4 harer i Vedbøl, deraf en på Vedsted kirkegård! [Det har været en farlig tid for byens borgere]

17. januar bliver AJ indbudt til at være med i afstemningsudvalget, og det giver administrativt arbejde med at opstille afstemningslister.

31. januar er Salomon Nielsen igen på besøg, men de kan ikke blive enige om salgsbetingelser.

2. februar har AJ været i Haderslev, og der har han set franskmændene [franske soldater fra den internationale kommission]. Ifølge AJ var det nogle 'slappe fyre' (Schlappe Gesellen).

20. februar er der afstemning om grænseflytning: 'Stor begejstring hos danskerne. Afstemning fra kl. 9 til kl. 20. 148 gæster til middagsmad à 15 Mark. Stor aktivitet.' [Hverken denne eller de følgende dage nævner AJ resultatet af afstemningen. Det var jo også givet på forhånd med de af danskerne ønskede grænser for afstemningszonen].

Februar har været en god måned for kroen med en samlet omsætning på 23.000 Mark. AJ trives også, for 1. april vejer han 100 kg.

7. april nedlægger AJ sit embede som skoleforstander. [skolenævnensformand], og i samme måned er AJ til flere afskedsfester hos venner der vil flytte syd for den kommende grænse.

Maj måned er travl for AJ i køkkenhaven, og 19. maj planter han fx 2.000 selleri og 2.000 porrer, og næste dag skiftes der fra Mark til kroner.

Over to dage cykler AJ med venner til Aabenraa og derfra med skib til Hardeshøj og gennem et væld af landsbyer til Sønderborg. Hjem igen næste dag bl.a. med besøg på Knivsbjerg. Med tog hjem fra Marstrup [kun få km fra Marstrup til Slukefter, så de har nok været udmattede].

16. juni melder AJ at termometret måler 49 grader i solen. 'Svedt den hele dag, også uden at bevæge mig.' 27. juni er AJ ved stranden med familien [sikkert ved Kelstrup eller Genner strand ud til Lillebælt].

18. august indvies en ny præst, pastor Nielsen, i domkirken i Haderslev. Han holder tiltrædelsesprædiken i Vedsted 29. august, og bagefter er der fest i præstegården med 400 personer.

Med understreget skrift tilstår AJ 31. august at han nu vejer 104 kg.

Nogle danske ord sniger sig efterhånden ind i dagbogen. 13. august skriver AJ: 'Jørgen Piktraad' [måske har svoger Jørgen fået pigtråd hjem til indhegning], og 5. september er der besøg af en Pohs Nielsen hvorefter der står: 'Morskabsaften' på dansk. 17. december bliver AJ hentet fra en jagt (im Bil).

7. september aftales det med Asmus' vært i Flensburg, lærer Boysen, at der skal betales 350 Mark om måneden for kosten.

17. september sker der noget pinligt for en jæger: 'På agerhønsjagt i Kolsnap. Anskudt H. Hansens hund, så den døde, den blev begravet i kroens have.'

Det nævnes oftere at man tager på biltur. 2. oktober er der fx en hyggelig tur til Tønder.

12. oktober planlægger man at starte en tysk skole, og 25. oktober kl. 4 om morgenen går AJ og Marie til fods til Over Jerstal for at rejse til Flensburg hvor de køber for 10.000 Mark da de frygter en tysk statsbankerot.

5. november afgiver AJ folkeregistreringen til hans efterfølger.

13. november skyder AJ harer i Vedsted: 'Den ene foran L. Pedersens vinduer, den anden i mergelgraven (Kuhle) hvor degnen Schmidt druknede.'

25. november forpagter AJ en svinestald i Høgelund og fylder den straks med 30 svin, og 29. november køber AJ 16 ha land og skov i Skovby for 12.700 kr.

11. december er AJ om aftenen til sangerfest i forsamlingshuset. [Første gang AJ omtaler et besøg i den danske konkurrent til kroen].

20. december er der igen storindkøb i Haderslev: '300 flasker sekt à 4,25 og 1 bil for 7.675 kr.', og næste dag er han med bil i Haderslev for at få trukket 5 tænder ud (herausgerissen).

31. december slutter AJ for 1920: 'Et år fuldt af store skuffelser er til ende, måtte det arme Tyskland snart vågne op, den nye store krig synes at være i anmarch'.

28. december 1920. AJ siddende midt i billedet med sin søn Harald foran.
AJ skriver i sin dagbog: 'Stor jagt i Skrydstrup. Her om aftenen stor spisning.'

Efterskrift

Overskriften på dette skrift er valgt, fordi den beskriver et vigtigt aspekt af AJ's liv i de år dagbøgerne dækker. I begyndelsen tilhører han den tyske flertalsbefolkning i den preussiske provins, Schleswig-Holstein, men samtidig er han en del af det tyske mindretal i det dansksindede sogn, Vedsted. Sidst i perioden er forholdene ændret, og han er nu en del af det tyske mindretal i den danske landsdel Sønderjylland.

Men i begge tilfælde har han som embedsmand, kromand og aktiv beboer i lokalområdet været et bindeled mellem de to nationaliteter. Og ikke mindst bindeled mellem ægteparrets danske og tyske familier. Han har været på ture både til Danmark nord for Kongeåen og til Tyskland syd for den nuværende grænse, og han har behersket både det tyske og det danske sprog, sidstnævnte som dagligt omgangssprog i den sønderjyske udgave. Med hans søskende og i officielle anliggender har han talt tysk, og hans skriftsprog har fortrinsvis været det tyske som han har lært i skolen.

Spændingsfeltet mellem dansk og tysk fremgår mange steder af dagbøgerne, og jeg håber i det hele taget at mit udvalg af stof fra dagbogen har givet et dækkende og loyal billede af min bedstefar. Med en tidsmæssig afstand på over 100 år er der mange forhold man kan undre sig over, nogle kan man genkende fra nutiden, og nogen vil man gerne tage afstand fra. Jeg mener det er vigtigt ikke at dømmes. Vi er alle børn af vor tid, og om 100 år er der måske også mange der vil stille sig uforstående over for vores holdninger og handlinger.

AJ's række af dagbøger slutter i november 1932 med følgende: '19. - 23. Efterårsvejr, men tørt. Ikke meget besøg. Hånden ryster'. AJ var ramt af parkinsonisme, og på næste side slutter han: 'Jeg slutter med dagbogen, for det hele går til grunde. Med min sundhed går det helt godt fremad'. At det hele 'går til grunde', kan referere til de urolige og kriseramte tider, men kan også betyde at dagbøgerne alligevel bliver ødelagt og glemt. Dette skrift er et forsøg på at sikre at glemsel ikke bliver dagbøgernes skæbne, og jeg vil på et senere tidspunkt gå videre med at bearbejde de resterende dagbøger.